

PŘIHLÁŠKA VYNÁLEZU

Zveřejněná podle §31 zákona č. 527/1990 Sb.

(21) Číslo dokumentu:

2022-64

(13) Druh dokumentu: **A3**

(51) Int. Cl.:

(19)
ČESKÁ
REPUBLIKA

ÚŘAD
PRŮMYSLOVÉHO
VLASTNICTVÍ

(22) Přihlášeno: **10.02.2022**

(40) Datum zveřejnění přihlášky vynálezu: **15.03.2023**
(Věstník č. 11/2023)

C04B 18/08 (2006.01)
C04B 18/14 (2006.01)
C04B 14/06 (2006.01)
C04B 14/36 (2006.01)
C04B 14/04 (2006.01)
C04B 28/26 (2006.01)
C04B 28/22 (2006.01)

(71) Přihlašovatel:
Technická univerzita v Liberci, Liberec, Liberec I-
Staré Město, CZ

(72) Původce:
Ing. Ewa Katarzyna Buczkowska, Ph.D., Liberec,
Liberec XXX-Vratislavice nad Nisou, CZ
prof. Ing. Petr Louda, CSc., Dlouhý Most, CZ

(74) Zástupce:
STRNAD Patentová a známková kancelář, Ing.
Václav Strnad, patentový zástupce, Rychtářská
375/31, 460 14 Liberec, Liberec XIV-Ruprechtice

tloušťky vrstvy geopolymeru se může také
vložit alespoň jedna síť z uhlíkových vláken s
velikostí ok od 10 x 10 mm až do 50 x 50 mm o
měrné hmotnosti 130 až 500 g/m².

(54) Název přihlášky vynálezu:
**Rychletuhnoucí geopolymerní kompozit pro
speciální aplikace**

(57) Anotace:
Popisuje se rychletuhnoucí geopolymerní kompozit
pro speciální aplikace vytvořený na bázi
geopolymerního cementu, který obsahuje cement
složený z hlinitokřemičitého pojiva na bázi
metakaolinu a/nebo mleté vysokopeční granulované
strusky a/nebo odletového popílku ve zvoleném
jednotkovém množství s dalšími příměsemi kterými
jsou alkalický aktivátor tvořený vodným roztokem
křemičitanu sodného nebo draselného v množství
tvořícím 65 až 112 % hmotnosti použitého
geopolymerního cementu, sádra v práškové formě v
množství 0,1 až 5 % hmotnosti geopolymerního
cementu a/nebo disiřičitan sodný v práškové formě
v množství 5 až 10 % hmotnosti použitého
geopolymerního cementu a/nebo vysokoviskózní
hydroxyethyl celulózu v práškové formě v množství
1 až 3 % hmotnosti použitého geopolymerního
cementu a/nebo mikrosiliku o jemnosti 0,1 až 0,3
mn v množství 5 až 15 % hmotnosti použitého
geopolymerního cementu a/nebo křemičitý písek o
zrnitosti 0,1 až 0,63 mm v množství 5 až 200 %
hmotnosti použitého geopolymerního cementu
a/nebo uhlíková mikrovlákná o průměru 6 ± 1 mm
a délkou vláken 6 mm v množství 1 až 5 %
hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Do

Rychletuhnoucí geopolymerní kompozit pro speciální aplikace

Oblast techniky

Vynález se týká kompozitního materiálu na bázi geopolymery vyztuženého prostřednictvím dalších příměsí, které vylepšují jeho mechanické vlastnosti. Vyztužený geopolymerní kompozit je určen k využití v aplikacích, které vyžadují zlepšené mechanické vlastnosti oproti běžným geopolymerym či betonům.

Dosavadní stav techniky

Geopolymery jsou anorganické polymery vznikající polykondenzací hlinitokřemičitých materiálů v zásaditém prostředí, kterého se obvykle dosahuje pomocí speciálních aktivačních roztoků tvořených hydroxidy a oxidy alkalických kovů. Tyto materiály mohou být přírodního (metakaoliny) či umělého původu (odletový popílek). Při reakci vznikají tzv. polysialáty se zeolitickou strukturou. Tento proces imituje přírodní procesy vytvrzování hornin, byť je mnohem rychlejší. Geopolymery mají oproti portlandskému cementu (nejčastěji využívanému stavebnímu materiálu) vyšší pevnost v tlaku, odolnost proti vysokým teplotám, chemickým vlivům, nižší spotřebu energie a také emise CO₂ při jejich výrobě a nižší tepelnou vodivost. Nižší je naopak pevnost v tahu za ohybu, díky čemuž je vhodné geopolymery vyztužit, podobně jako beton, jehož pevnost v tahu též není příliš vysoká.

Geopolymerní kompozity je možné využít jako alternativu betonu, především do prostředí, kde jsou lépe zužitkovány jejich vlastnosti. Například jejich odolnost vůči vysokým teplotám je umožňuje využít jako formy pro odlévání skla či kovů, zatímco jejich nízká tepelná vodivost a možnost jejich jednoduchého vypěnění umožňuje jejich využití v pasivní protipožární ochraně.

Podstata vynálezu

Podstatou je geopolymerní kompozitní materiál se specifickým složením a určitými rozsahy příměsí, které takto připravenému geopolymernímu kompozitu poskytují zlepšené mechanické vlastnosti, díky čemuž je materiál vhodný pro aplikace, při kterých je namáhán, například jako silniční podklad, stavební materiál či materiál pro nanášení ochranných vrstev na budovy či jiné objekty.

Geopolymerní kompozit je vytvořen s příměsemi, vyjádřených v procentech hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Základ kompozitu vždy tvoří geopolymerní cement a alkalický aktivátor tvořený vodným roztokem křemičitanu sodného nebo draselného v množství tvořícím 65 až 112 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Geopolymerní cement tvoří hlinitokřemičité pojivo na bázi metakaolinu a/nebo mleté vysokopecní granulované strusky a/nebo odletového popílku ve zvoleném jednotkovém množství, vůči tomuto užitému množství geopolymerního cementu je vztahováno a také určováno procentní množství dalších přísad geopolymerního kompozitu. Těmito přísadami kompozitu jsou dále uváděné příměsi, a to buď jednotlivě nebo ve vzájemné kombinaci. Hlavní příměsí kompozitu je sádra v práškové formě, která je obsažena v geopolymerním kompozitu vždy, a to v množství tvořícím 0,1 až 5 % použitého množství geopolymerního cementu. Další příměsí kompozitu je křemičitý písek o zrnitosti 0,1 až 0,63 mm v množství 5 až 200 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, dále silika, tvořená nanočásticemi oxidu křemičitého o jemnosti 0,1 až 0,3 μm v množství 5 až 15 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, potom uhlíková mikrovlákná o průměru 6 ± 1 μm s délkou vláken 6 mm v množství 1 až 5 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Geopolymerní kompozit obsahuje příměs disiřičitanu sodného v práškové formě jakožto emulgátoru v množství 5 až 10 % hmotnosti použitého množství geopolymerního cementu, dále příměs vysokoviskózní hydroxyethylcelulózy

v práškové formě v množství 1 až 3 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Obvyklé množství použitého aktivátoru se pohybuje okolo 90 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu.

- 5 Tyto kompozitní směsi je také možno v závislosti na jejich využití vyztužit jednou nebo více zpevňovacími sítěmi z uhlíkových vláken, která v zásaditém prostředí geopolymerní směsi nedegradují. Vhodné jsou sítě s velikostí ok od 10 x 10 mm až do 50 x 50 mm, které jsou vloženy do tloušťky vrstvy geopolymerního cementu a vykazují měrnou hmotnost od 130 do 500 g/m².
- 10 Sádra zajišťuje rychlejší schnutí a lepší adhezi k povrchům, především k těm vertikálním, což směsi se sádrou činí ideálními pro využití jakožto odolných a izolujících omítek. Avšak příliš vysoký obsah sádry (přes 5 %) by vedl k popraskání geopolymerního cementu při schnutí. Dodatečné přísady mohou dále zlepšit užité vlastnosti geopolymerního materiálu.
- 15 Uhlíková mikrovlákná a uhlíkové sítě zlepšují mechanické vlastnosti výsledného geopolymerního kompozitu, disipující sodný slouží jako emulgátor tekuté směsi a urychluje geopolymerní reakci a celulóza brání praskání směsi a zvyšuje elasticitu směsi, což zlepšuje možnost nanášení kompozitu na různé povrchy. Písek a silika též zlepšují mechanické vlastnosti geopolymerního kompozitu, přičemž písek zároveň slouží jako plnivo.

20

Příklady uskutečnění vynálezu

Následující uvedené příklady slouží k jeho objasnění, aniž by jimi byl vynález, jakkoliv omezen.

25

Příklad 1

- 30 Geopolymerní směs měla následující složení. Základ směsi tvořil geopolymerní cement obsahující hlinitokřemičitý pojivo na bázi metakaolinu ve zvoleném jednotkovém množství s dalšími příměsí, kterými jsou alkalický aktivátor tvořený vodným roztokem křemičitanu sodného nebo draselného v množství tvořícím 90 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a sádru v práškové podobě v množství 4 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Směs je možno využít například jako stavební omítku, kdy se využívá její mechanická odolnost, nízká tepelná vodivost, a především dobrá adheze k vertikálnímu povrchu a rychlé schnutí. Nicméně obsah sádry vyšší než 5 % hmotnosti cementu může vést k praskání geopolymerního cementu. Geopolymer se využije také jako základ pro další směsi, nicméně vlastnosti kompozitu mohou být zlepšeny shora vyjmenovanými dodatečnými přísadami.

35

Příklad 2

40

- 40 Kompozitní směs obsahovala kromě základních přísad sádru v práškové podobě v množství 4 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, křemičitý písek o velikosti částic v rozmezí od 0,1 do 0,5 mm v množství 100 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a příměs mikrosiliky o jemnosti 0,1 až 0,3 μm v množství tvořícím 10 % hmotnosti geopolymerního cementu. Použité množství alkalického aktivátoru představovalo 90 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu.

45

Podobně jako předchozí kompozitní směs je i tato směs možné používat například jako omítku s jemným vzhledem, použitá silika a písek navíc geopolymerní směs zpevňuje a zvyšuje její trvanlivost i chemickou odolnost. Písek také slouží jako plnivo a zajišťuje směsi „hrubý“ vzhled.

50

Příklad 3

- 55 Další vytvořená směs obsahovala kromě základních přísad sádru v práškové podobě v množství 4 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, křemičitý písek o velikosti částic v rozmezí

od 0,1 do 0,63 mm v množství 100 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a příměs uhlíkových mikrovláken o průměru $6 \pm 1 \mu\text{m}$ o délce vláken 6 mm v množství 2 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Alkalický aktivátor představoval 90 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu.

Uhlíková vlákna výrazně zlepšují mechanické vlastnosti geopolymerního cementu, především pevnost v tahu za ohybu, která není u samotného geopolymerního cementu příliš dobrá. V kombinaci s křemičitým pískem a sádrou je možné tuto směs využívat jako stavební materiál nebo odolnější omítku. Uhlíková vlákna bývají obvykle využívána v kombinaci se silikou.

Příklad 4

Další kompozitní směs obsahovala sádro v práškové podobě v množství 4 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, příměs disiričitanu sodného v práškové formě v množství 5 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a alkalický aktivátor v množství 90 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Geopolymerní kompozit obsahoval také geopolymerní cement o zvoleném hmotnostním množství, k jehož zvolené hmotnosti se udává použité množství disiričitanu sodného a křemičitého písku. Disiričitan sodný slouží jako emulgátor tekuté směsi, vhodný je především pro použití při větším množství dalších přísad v geopolymerním kompozitu.

Příklad 5

Další vhodná geopolymerní směs obsahuje sádro v práškové podobě v množství 4 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a příměs vysokoviskózní hydroxyethylcelulózy v práškové formě v množství 5 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Alkalického aktivátoru je použito 90 % hmotnosti geopolymerního cementu. Základ geopolymerního cementu tvoří geopolymerní cement složený z hlinitokřemičitého pojiva na bázi metakaolinu a elektrárenský odletový popílek. Užitá celulóza brání praskání geopolymerního cementu a také zvyšuje elasticitu směsi. Takto připravená směs je vhodná pro přípravu bezvadných vrstev geopolymerního cementu či geopolymerního cementu v kombinaci s přísadami, které by neměly vyvolat praskání kompozitu, jako způsobuje například sádra ve větším obsahu než 5 % hmotnosti použitého množství geopolymerního cementu.

Příklad 6

Tento příklad dokládá užití uhlíkové sítě, která je vložena buď do geopolymerní formy nebo do tloušťky vrstvy geopolymerního cementu, resp. na povrch, na který je kompozitní směs nanášena. Kompozitní směs obsahuje geopolymerní cement, 90 % z hmotnosti použitého geopolymerního cementu alkalického aktivátoru a sádro v práškové podobě v množství 4 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu. Užitá je síť z uhlíkových vláken s velikostí ok 20 x 20 mm o měrné hmotnosti 250 g/m². Uhlíkové sítě obecně zlepšují mechanické vlastnosti geopolymerního cementu, především pevnost v tahu. Jsou vhodné prakticky pro geopolymerní jakéhokoliv složení.

Příklad 7

Specifikem této geopolymerní směsi je vysoký obsah jemného křemičitého písku, konkrétně 100 % z hmotnosti použitého geopolymerního cementu, což je nejvyšší obsah ve stanoveném rozsahu. Směs měla následující složení. Geopolymerní cement a alkalický aktivátor v množství 90 % hmotnosti z použitého množství geopolymerního cementu tvoří základní přísady kompozitu. Použitý křemičitý písek o velikosti částic v rozmezí 0,1 až 0,5 mm. Dalšími přísadami jsou mikrosilika o jemnosti 0,1 až 0,3 μm v množství tvořícím 10 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, uhlíková mikroválka o průměru $6 \pm 1 \mu\text{m}$ s průměrnou délkou vláken 6 mm v množství 1 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, disiričitan sodný v práškové formě v množství 5 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, vysokoviskózní hydroxyethyl celulózy v práškové formě v množství 1 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu.

cementu a sádru v práškové formě v množství 2 % hmotnosti použitého množství geopolymerního cementu.

5 Takto připravená geopolymerní směs je vhodná například jako materiál pro opravu prasklin ve stěnách či jako omítka. Dodatečné přísady dále zlepšují mechanické vlastnosti, urychlují schnutí a omezují praskání geopolymerního cementu. Uvedené přísady je vhodné využívat současně pro výrazné zlepšení mechanických i užitných vlastností kompozitu.

Příklad 8

10 Specifikem této geopolymerní směsi je rovněž obsah jemného křemičitého písku, konkrétně 100 % hmotnosti oproti hmotnostnímu obsahu geopolymerního cementu. Geopolymerní cement a alkalický aktivátor v množství 90 % hmotnosti z použitého množství geopolymerního cementu tvoří základní přísady kompozitu. Směs měla následující složení. Mikrosiliku o jemnosti 0,1 až 15 0,3 μm v množství 10 % hmotnosti použitého množství geopolymerního cementu, uhlíková mikrovlna o průměru $6 \pm 1 \mu\text{m}$ s průměrnou délkou vláken 6 mm v množství 1 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, disiřičitan sodný v práškové formě v množství 5 % hmotností použitého geopolymerního cementu, vysokoviskózní hydroxyethylcelulózu v práškové formě v množství 1 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a sádru v práškové formě 20 v množství 3 % hmotnosti použitého množství geopolymerního cementu.

Takto připravená geopolymerní směs je též vhodná například jako materiál pro opravu prasklin ve stěnách či jako omítka. Využití všech dodatečných přísad dále zlepšuje mechanické vlastnosti směsi, urychluje schnutí a omezuje praskání geopolymerního cementu. Specifikem této směsi je 3 % obsah 25 sádry.

Příklad 9

30 Specifikem této geopolymerní směsi je 100 % obsah hrubého křemičitého písku s částicemi okolo 0,63 mm oproti obsahu geopolymerního cementu. Geopolymerní cement a alkalický aktivátor, kterého je použito v množství 90 % hmotnosti z použitého množství geopolymerního cementu tvoří základní přísady kompozitu. Směs měla následující složení. Mikrosiliku o jemnosti 0,1 až 0,3 μm v množství 10 % hmotnosti použitého množství geopolymerního cementu, uhlíková mikrovlna o průměru $6 \pm 1 \mu\text{m}$ s průměrnou délkou vláken 6 mm v množství 1 % hmotnosti použitého 35 geopolymerního cementu, disiřičitan sodný v práškové formě v množství 5 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, vysokoviskózní hydroxyethylcelulózu v práškové formě v množství 1 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a sádru v práškové formě v množství 5 % hmotnosti použitého množství geopolymerního cementu.

40 Takto připravená geopolymerní směs je vhodná například jako termoizolační mezivrstva či omítka s hrubým vzhledem, též může sloužit například jako základ pro směsi s dalšími příměsemi, například kamínky pro vytvoření přírodního vzhledu omítky. Aplikace dodatečných přísad do kompozitu dále zlepšuje mechanické vlastnosti, urychluje schnutí a omezuje praskání geopolymerního cementu.

45 Specifikem této směsi je 5 % obsah sádry. Vyšší obsah sádry zajišťuje rychlejší schnutí celé směsi a uvedený obsah 5 % představuje její maximální možný podíl. Vyšší obsah sádry by vedl k popraskání povrchu kompozitu při schnutí.

50

Průmyslová využitelnost

Takto připravené geopolymerní směsi vykazují díky příměsí sádry zlepšenou adhezi k povrchům, včetně těch vertikálních, což umožňuje jejich využití jakožto materiálu pro opravu prasklin ve

stěnách, termoizolační vrstvu či obecně jako omítku. Povrch směsi navíc není hrubý. Další přísady dále zlepšují vlastnosti geopolymery.

PATENTOVÉ NÁROKY

1. Rychletuhnoucí geopolymerní kompozit pro speciální aplikace, vytvořený na bázi geopolymerního cementu, **vyznačující se tím**, že obsahuje cement složený z hlinitokřemičitého pojiva na bázi metakaolinu a/nebo mleté vysokopeční granulované strusky a/nebo odletového popílku ve zvoleném jednotkovém množství s dalšími přísadami, kterými jsou alkalický aktivátor tvořený vodným roztokem křemičitanu sodného nebo draselného v množství tvořícím 65 až 112 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu, sádra v práškové formě v množství 0,1 až 5 % hmotnosti geopolymerního cementu a/nebo disiřičitan sodný v práškové formě v množství 5 až 10 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a/nebo vysokoviskózní hydroxyethylcelulózu v práškové formě v množství 1 až 3 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a/nebo mikrosiliku o jemnosti 0,1 až 0,3 mn v množství 5 až 15 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a/nebo křemičitý písek o zrnitosti 0,1 až 0,63 mm v množství 5 až 200 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu a/nebo uhlíková mikrovlákná o průměru 6 ± 1 mm a délkou vláken 6 mm v množství 1 až 5 % hmotnosti použitého geopolymerního cementu.

2. Rychletuhnoucí geopolymerní kompozit podle nároku 1, **vyznačující se tím**, že do tloušťky vrstvy geopolymerního cementu je vložena alespoň jedna síť z uhlíkových vláken s velikostí ok od 10 x 10 mm až do 50 x 50 mm o měrné hmotnosti 130 až 500 g/m².